

Deze reactie op het “besluit uitwisseling leer- en begeleidingsgegevens” is geschreven vanuit het perspectief van ouders van kinderen met speciale hulpvragen op school. De achtergrond van de opstellers is dat ze als ervaringsouders andere ouders met raad en daad ondersteunen. Dit doen we al sinds 2005. We horen zo veel over hoe het in het onderwijs reil en zeilt.

Voor veel kinderen met speciale hulpvragen in het onderwijs betekent een schoolovergang een nieuwe (laatste) kans.

Binnen een schoolsoort. Schoolovergangen binnen dezelfde schoolsoort zijn noodzakelijk, wanneer het op school niet lukt. Er is dan op de afleverende school sprake van handelingsverlegenheid. Het gaat dan zelden om een normale schoolwisseling. Op school heeft het nodige gespeeld voordat het zover komt. Meestal zijn school en ouders niet de grootste vrienden meer omdat school zich op haar professionaliteit voelt aangesproken door ouders die zich zorgen maken. Veel leerkrachten, mentoren, ambulante begeleiders, schoolleiders, beschikken niet over de benodigde vaardigheden om dergelijke situaties in goede banen te leiden.

Veel ouders hebben slechte ervaring met bij dergelijke schoolwisselingen tussen scholen uitgewisselde gegevens. Die uitwisseling gaat niet alleen via dossieroverdracht. De tamtam speelt op veel plaatsen een belangrijke rol. Het bekende shoppen met kinderen is hier een gevolg van alsmede het voor gesloten deuren komen staan van ouders. Passend onderwijs biedt nog geen zekerheid dat deze situatie in de toekomst niet meer zal voorkomen. Zeker niet als het “dekkende aanbod” daarin vooral door besturen wordt gedefinieerd en niet door de behoeften van kinderen (hun ouders en leerkrachten). Ook in passend onderwijs zal hetzelfde probleem ontstaan en zal het veel tijd (thuis- of niet op zijn plaats zitten) kosten voordat het onderwijs haar Zorgplicht vervult.

De goede bedoelingen van het voorgenomen besluit ten spijt, het voegt voor noodgedwongen schoolovergangen niets toe boven de Wpb.

Professionaliteit? Het besluit maakt vooral de onprofessionaliteit van scholen zichtbaar omdat het ze moet helpen na te denken over wat de Wpb voorschrijft. Wij vinden het dus bizar dat in datzelfde besluit wordt gebouwd op de professionaliteit.

Wat voor deze kinderen van belang is, is dat zij zelf met hun ouders bepalen wat wel / niet over het onderwijsverleden bekend wordt in een gegeven situatie en hoe dat gebeurt. Leerkrachten en de zorgstructuur op school hebben regelmatig een eenzijdige kijk op de zaak, veroorzaakt door hun eigen ervaringen. Dat vertaalt zich maar zo – naast ongemerkt – in informatie die vooral aan hun situatie gerelateerd is. Een ingezette behandeling kan dacht en nacht verschil maken en blijft dan buiten beschouwing.

Kinderen verdienen altijd een nieuwe kans, wat er ook is misgegaan. We moeten kinderen helpen door maximaal te voorkomen dat kansen hen ontnomen kunnen worden. Dit nog los van het feit dat mislukking in heel veel gevallen louter te wijten is aan laakbaar handelen op school. Iets dat een school ook nooit in een onderwijskundig rapport zal opnemen. Als school gegevens uitwisselt, kan dat net die ene kans op een toekomst verpesten. Want het kan dan wel zijn dat het besluit leer- en begeleidingsgegevens en de Wpb omschrijven wat

wel en niet uitgewisseld mag worden, het gebeurt toch wel.

Het is een feit dat professionaliteit van het onderwijs in omgang met gegevens vandaag de dag nog geenszins een garantie is. Je kunt als ouders niet alles in de gaten houden, je krijgt of hebt daar niet altijd voldoende gelegenheid voor. En los van papieren of elektronische dossiers, is er nog het roddel en achterklap circuit. Iets aanvechten dat gebeurd is, is niet iets waar veel ouders energie in willen steken. Het helpt immers toch niet meer te voorkomen.

Het vertrouwen dat ouders hebben in het onderwijs moet eerst nog jaren de kans krijgen te groeien door herhaald bewijs van professionaliteit, voordat het uitwisselen van gegevens tussen scholen zomaar moet mogen kunnen.

*Er is één oplossing om onnodige obstructie bij gegevensoverdracht te voorkomen, dat is dat **de ouders zelf de gegevens overdragen.***

Tussen schoolsoorten. Schoolovergangen naar een opvolgende schoolsoort voor kinderen met beperkingen verlopen regelmatig (ook) niet voorspoedig. Als het in het basisonderwijs lukt met extra ondersteuning, hoeft dit geenszins te betekenen dat het in het voortgezet onderwijs ook lukt of andersom.

Overdracht van gegevens bij overgang naar een nieuwe schoolsoort heeft vandaag de dag weinig waarde. Opvolgende scholen zijn namelijk lang niet altijd in staat aangeleverde gegevens uit een dossier juist te interpreteren. De **wisseling van schoolsoort** en daarmee het verschil in de manier van werken kan een enorme impact hebben. Daar komt bij dat succesvolle begeleiding bij het leren van de ene schoolsoort naar de andere vaak niet zomaar overgenomen wordt of kan worden door dat andere systeem. De **onderwijszorg-behoefte moet opnieuw vertaald** naar passende maatregelen/aanpak.

Het komt daarnaast nog zo vaak voor dat **niemand het ontvangen dossier inkijkt** of dat het maanden duurt voordat de mentor / groepsleerkracht het dossier heeft gezien. Daarna komt in het voortgezet onderwijs nog de kunst om de relevante informatie tussen de oren van relevante leden van het leerkrachtenteam te krijgen. Pas als dat gelukt is, is er een basis voor goede begeleiding. Wel of niet (elektronisch) uitgewisselde gegevens tussen scholen veranderen helemaal niets aan deze situatie.

Wij verwachten dat de kans groter is dat een dossier landt wanneer ouders voor de overdracht zorgen. Onze ervaring leert dat het een illusie is dat overdracht van gegevens er toe leidt dat begeleiding altijd soepel wordt overgenomen.

Scholen moeten nog leren hoe leerlingen met speciale hulpvragen overgedragen moeten worden. Als er al een overdrachtsgesprek komt, dan is dat eenmalig. De leverende school toont haar goede wil door hun ervaringen met de leerling(begeleiding) uiteen te zetten. De ontvangende school – zonder ook maar een enkel persoonlijk beeld – van een leerling, luistert beleefd. De aanleverende school wenst de opvolgende na afloop een fijne wedstrijd. Ze zien / spreken elkaar nooit weer.

Van de ontvangende school zit soms een persoon uit de zorgstructuur van de school aan bij een dergelijke overdracht. Vaak dat niet eens en vindt overdracht plaats in een bilateraal tje tussen elkaar ook opvolgende Ambulant Begeleiders van het betrokken REC. In veel

gevallen komt de informatie niet verder dan hun aantekeningen. Soms komt het nog bij een mentor, maar zelden bij de relevante teamleden op school. En als informatie over zoveel schijven gaat, is het nog de vraag wat er van overblijft.

Als van schoolsoort is gewisseld, moeten leer- en begeleidingsgegevens geïnterpreteerd en vertaald worden uit de oude en naar de nieuwe setting. Wat moeten wij, waarom doen in de begeleiding van deze leerling om hem/haar bij ons te laten gedijen gebaseerd op de (begeleidings)ervaringen van de voorgaande school. In onze optiek vereist dit een **overdrachtstraject**. Dat begint bij het voorbereiden op een schoolkeuze en eindigt nadat de leerling geruime tijd met bewezen succes op de volgende school functioneert. Het vereist betrokkenheid van zowel leerkrachten op de oude als op de nieuwe school. Zo werkt de overdracht van leerlingen echt nog nergens!

In Nederland moeten we nog leren kinderen met speciale hulpvragen over te dragen. Professionals zien dat niet altijd omdat ze in hokjes georganiseerd zijn, waar ze zelf niet buiten (mogen) kijken. Er is vooral ervaringskennis opgedaan naast ouders om dit te kunnen door- en overzien. Van deze ervaring zijn de doorsnee professionals gespeend. Het is niet voor niets dat de stichting Perspectief haar uiterste best doet om een project en ontwikkelingsplan op dit vraagstuk uitgevoerd te krijgen.

Tot slot. Het mag duidelijk zijn dat leer- en begeleidingsgegevens:

1. bij voorkeur door de ouders zelf persoonlijk worden overgedragen
2. zonder toelichting van ouders / leerling niet door scholen mogen worden gebruikt om vast te stellen of een leerling wel of niet plaatsbaar is op een school
3. alleen door een school mogen worden uitgeleverd als de ouders of de leerling de gelegenheid hebben gehad deze gegevens van te voren in te zien
4. alleen mogen worden uitgewisseld als er door ouders of leerling voor akkoord is getekend voor het doel van uitwisseling
5. in een ELD moeten zijn voorzien van de optie "parents are watching" en een actief fiat (bewuste handeling) van ouders vereisen voor overdracht
6. i.r.t. uitwisseling een toezichthoudende rol van de onderwijsinspectie verdienen en dat bij overtreding direct en passend gesanctioneerd wordt als blijkt dat toekomstmogelijkheden van een leerling in gevaar zijn gebracht of erger

Er zijn natuurlijk uitzonderingen, scholen waarbij en waartussen gegevensuitwisseling professioneel en volgens de regelen der kunst en wet gebeurt. Ons betoog laat vooral zien dat er vandaag de dag volstrekt geen garanties zijn dat dat overal zo gebeurt. Ouders zijn en blijven wel eindverantwoordelijk voor hun kind en willen niet het risico lopen dat die verantwoordelijkheid in de wielen wordt gereden door scholen die niet professioneel handelen.

Het besluit schets dus een irreëel toekomstbeeld. Deze toevoeging op de Wpb zal eerder een grotere vrijbrief voor scholen vormen onnadenkend te handelen dan dat het ze bewust maakt welk lot ze in handen hebben.

Jeroen Veltheer en
Jan Steenhuis
ouderplatform HAVOplus